

Profesor pražské Metropolitní univerzity Ivo Budil: Impérium EU končí. A v USA skončila demokracie

- CZ24 News | 1. ledna 2021

Jsme jako civilizace zranitelná, i když si to nechceme připustit. Pokud se rychle občansky, ekonomicky i morálně nevzchopíme, budeme strženi úpadkem, který zachvacuje západoevropské země. Impérium EU končí a my budeme na periferii světa, neskonale vzdáleni od prosperující jihovýchodní Asie. Může za to i náš kolaps školství a chybějící asertivní politika vůči nadnárodním společnostem. Skončil rovněž pojem americká demokracie, a to při nedávných prezidentských volbách v USA. Uměle udržované NATO nemůže jakkoliv reagovat na mocenské aspirace Turecka. To uvádí i v zahraničí uznávaný filozof, profesor pražské Metropolitní univerzity Ivo Budil.

Na co bychom neměli podle vás při hodnocení tohoto opravdu zvláštního roku zapomenout? A je z hlediska dějin opravdu tak nešťastný, jak jej leckdo nazývá?

Dějiny lidstva jsou plné tragédií, katastrof, nespravedlnosti a utrpení. S určitou nadsázkou bych řekl, že před zrozením moderní společnosti, impozantním rozvojem medicíny, všeobecným rozšířením hygienických zásad a odstraněním otrěsné chudoby, která existovala před pouhými několika generacemi, byl každý rok horší než rok 2020. Lidské strádání je velmi individuální a subjektivní a každý je uzavřen ve světě vlastního utrpení i pocitu štěstí. Rozumím zoufalství podnikatele, kterému události tohoto roku ohrožily výsledek celoživotní usilovné práce. Tisíce lidí však byly v minulosti

vystaveny z různých důvodů podobným zkouškám a své břímě nesly mlčky a osaměle, bez obecného zájmu či publicity.

Rok 2020 nám připomněl, že i technokratická globální civilizace internetového věku je zranitelná a že sociální kapitál spočívající v lidské soudržnosti, solidaritě, schopnosti sebezapření a disciplíně je pro prosperitu společnosti stejně důležitý jako kapitál finanční. Od devadesátých let minulého století, doby obnovy tržního hospodářství v České republice, mnozí liberální ekonomové rádi opakovali poučku anglosaských autorů osmnáctého století, že souhrn uspokojování soukromých egoistických zájmů ve svém výsledku vede k blahobytu všech členů společnosti. Zapomínali už na to, že stejní myslitelé, a to včetně Adama Smithe, zároveň prosazovali zřízení občanských milicí a zdůrazňovali povinnost služby komunitě jako celku. Spontánní vzepětí české společnosti během první vlny pandemie na jaře připomnělo slavná údobí našich dějin. Je škoda, že politické chyby, chaotičnost a nekoncepčnost pozdějších opatření, nepřipravenost na další vlnu, negativní emoce vyplývající z nedostatečné komunikace, kverulantství opozice a pochopitelná lidská únava a psychické vyčerpání tuto pozitivní energii promarnily.

Směřujeme k propadu ekonomiky a velmi špatnému následujícímu roku nebo vidíte určitou naději?

Záleží samozřejmě i na ekonomickém vývoji u našich nejvýznamnějších obchodních partnerů, především v Německu. Jsme malá exportní ekonomika závislá na zahraničních trzích, a proto velmi citlivá na výkyvy v mezinárodním prostředí. Naději vidím v tom, že v rámci otevření diskuse o obnově a směřování českého hospodářství by měl vzniknout prostor pro definování našich národních zájmů a vypracování pragmatické strategie dalšího rozvoje naší země. To, že jsme nedosáhli civilizační úrovně Finska, Dánska nebo Irska, chápu jako zřejmě největší neúspěch polistopadového vývoje. Potenciál, schopnosti, pracovitost a tvořivost na to česká populace má. Znamenalo by to samozřejmě asertivnější politiku vůči nadnárodním politickým institucím a korporacím za účelem vymanění se z periferního a polokoloniálního postavení v rámci mezinárodního systému, které odčerpává naše síly a kapitál. Dále by bylo zapotřebí zbavit se aktivistických, progresivistických ideologií, devastujících vzdělanost a ochromujících zdravý rozum a pragmatické i racionální jednání. Obávám se, že jestliže se nám v historicky krátké době nepodaří vybudovat stabilní a důvěryhodné politické a právní instituce a národní hospodářství schopné obstát v konkurenci s těmi nejrozvinutějšími státy světa, které se dnes nacházejí převážně v Asii, budeme strženi civilizačním úpadkem, jenž zachvacuje země západní Evropy. Impérium Evropské unie končí. Budme jako italské městské obchodní státy ve středověku, které díky svému lokálnímu patriotismu, kvalitní správě a podnikatelskému duchu vystupovaly jako osvětlené majáky uprostřed chaosu temného věku.

Opozice se formuje a bubnuje na poplach. Má ovšem na to, aby zvítězila ve volbách nebo dokonce ve volbách mimořádných?

Jestliže by hnutí ANO utrpělo ve volbách ztráty a nedokázalo nalézt vhodného koaličního partnera, pak by oba opoziční bloky, Piráti a STAN na straně jedné a ODS, TOP 09 a KDU-ČSL na straně druhé, mohly uzavřít účelové spojenectví a sestavit vládu. Nemyslím si, že by to byla pro tuto zemi dobrá zpráva. Vznikl by ideově nesourodý a nekoncepční slepenec sjednocený pouze touhou realizovat aktivistickou agendu a uspokojovat své dílčí klientelistické zájmy. ODS svým posunem k TOP 09 rezignovala na zbytky pravicového programu a nelze od ní očekávat zkvalitňování podnikatelského prostředí. Představitelé zmíněných stran jsou vesměs nositeli polokoloniální mentality souznějící s myšlenkovým světem Bruselu. To by znamenalo kapitulaci před ekonomicky sebevražedným programem Zeleného údělu pro Evropu, devastaci školství a médií progresivistickou ideologií, hegemonii politických neziskových organizací, omezování svobody slova a profesní a lidskou perzekuci nepohodlných osob.

V zahraniční politice by zesílila militantní a konfrontační rétorika nerespektující naše ekonomické zájmy. Byli bychom zkrátka všichni povinně Tchajwanci. Domnívám se, že Česká republika si podobný experiment opravdu nemůže dovolit. Naštěstí se objevují i dobré zprávy. Populistický aktivista Mikuláš Minář by mohl sehrát pozitivní historickou úlohu a odebráním hlasů koalici ODS, TOP 09 a KDU-ČSL poslat zmíněné strany do mimoparlamentní opozice. V takovém případě by bylo určité na místě, aby Poslanecká sněmovna odhlasovala, že „pan Mikuláš Minář se zasloužil o stát“.

Švédsko, které bylo dáváno za příklad pro svoji odlišnou cestu v boji s pandemií, si nyní obrazně řečeno sype popel na hlavu a chybu vládě vytýká i král. Jak je možné, že se z premianta stane problémový stát? A k tomu všemu má Švédsko také velké problémy s kriminalitou vesměs příchozích obyvatel...

Byl jsem obdivovatelem Švédska, jeho dějin a kultury. Rád čtu švédské autory. Švédové dokázali v drsných a náročných podmínkách evropského severu vybudovat jednu z nejrozvinutějších společností světa. Neměli to přitom v minulosti snadné. Ještě v šedesátých letech devatenáctého století zpustošil severní Švédsko hladomor. Statisíce Švédů odcházely ze země. Například kolem roku 1900 žil každý pátý Švéd ve Spojených státech amerických. Švédsko je tradičně autoritářskou zemí, zvyklou na silného panovníka a vládu. V sedmáctém století si v důsledku své přísné a nepřítelstvolivé náboženské politiky, kontrastující s uvolněnějšími poměry v Dánsku nebo Norsku, vysloužilo přívlastek „luteránské Španělsko“. Švédský sociální stát zřízený v meziválečném období sociálně demokratickou stranou v mnohém ideově navázal na předchozí absolutistickou monarchii. Švédové jsou proto zvyklí na disciplínu a loajalitu vůči státní autoritě. Dobrovolně se podřizují pravidlům, která by u jiných národů vyvolala odpor. To má své klady i zápory. Málokdo proto ve Švédsku otevřeně zpochybňuje ideologii progresivismu a multikulturalismu, a to i přes jejich zjevné negativní dopady, jestliže je zaštití státní moc.

Tvrdí postoj k Turecku snad ukazuje jedině Francie a Řecko, Německo se pravděpodobně obává silné menšiny, která zde žije a jejíž asimilace se povětšinou nepříliš zdařila. Turecko je problematickým sousedem a problematickým členem NATO a neskrývá své mocenské ambice. Co s ním máme podle vás dělat?

Současný vývoj v Turecku je velkým selháním evropské a americké politiky. Osmanská říše byla pro křesťanskou Evropu bezpečnostní hrozbou až do velkých vojenských porážek, které utrpěla od habsburské armády v závěru sedmáctého století. Montesquieu předpovídal rozklad osmanského státu již na počátku osmnáctého století. Turecko nicméně přežilo. Významnou úlohu v tom sehrála i politika Velké Británie, která si ze strategických důvodů nepřála, aby se Istanbulu a černomořských úžin zmocnilo Rusko. Turecko bylo plně vtaženo do evropského politického života. Místní vzdělanci četli Voltaira a studovali na západních univerzitách. Západ představoval pro tureckou elitu velký civilizační vzor, a to do takové míry, že se po první světové války pokusil prezident Mustafa Kemal Atatürk prostřednictvím radikálních reforem změnit Turecko v sekulární moderní stát západního typu. Během studené války bylo Turecko nezpochybnitelným členem západního civilizačního okruhu. Dlouhodobě usilovalo o vstup do Evropské unie. Prezident Recep Tayyip Erdogan kombinující nacionalismus s islamismem vycítil, že úpadek evropského a amerického vlivu v regionu mu otevírá prostor k realizaci mocenských aspirací, které byly dříve pro Turecko nemyslitelné. Zvrátil dlouhodobý proces sekularizace, čehož dosáhl oslabením armádního vedení, jež působilo v uplynulém století jako garant sekulárního charakteru státu. Turecko se tak zapojilo jako silný hráč do soupeření probíhajícího na Blízkém východě a v části východního Středomoří o postavení regionálního hegemonu. Nemyslím si, že je za daných okolností setrvání Turecka v NATO žádoucí, respektive, tato organizace pozbývá smyslu a akceschopnosti, jestliže by uměle udržovala jeho členství. Vůči turecké rozpínavosti se vytvořila neformální pragmatická aliance spojující Řecko, Izrael a Kypr, kterou opatrně podporuje Francie. Na Německo by měl být vyvinut odpovídající diplomatický nátlak, aby svou příchýlností k Turecku nepoškozovalo zájmy svých evropských

partnerů.

Předvánoční shon se smrškl na nakupování a koexistenci s virem. Ukazují se charaktery lidí. Situace se může hned po Novém roce poměrně zdramatizovat. Jak vidíte další cestu v boji proti pandemii? Zachrání nás očkování, na které se připravujeme nepříliš razantně ...

Každá pandemie jednou pomine a bylo by velmi nešťastné, jestliže by odlišné názory na příčiny, průběh a dopady pandemie koronaviru a povahu restriktivních opatření nenapravitelně poškodily mezilidské vztahy mezi osobami, které spolu jinak ideově souzní. Je to zcela zbytečné. Příklady z některých asijských zemí, ale také Austrálie a Nového Zélandu ukazují, že koronavirus lze promyšlenými a flexibilními plošnými opatřeními z populace vytěsnit či proměnit v méně běžné respirační onemocnění, aniž by došlo k fatálnímu narušení hospodářského života. Podmínkou je ovšem spolupráce, dobrá informovanost a disciplinovanost obyvatelstva. Očkování, které započalo ve Velké Británii, Spojených státech amerických nebo Rusku, by mělo definitivně dostat onemocnění pod kontrolu. Doufejme, že bez vedlejších účinků na zdraví.

A ještě tradiční otázka. Co vás v tomto roce nejvíce překvapilo, ať již v kladném či negativním smyslu?

Tento zvláštní rok byl plný překvapení, z nichž mnohá bych si ušetřil. V průběhu vyhocené diskuse o koronaviru mě zaskočila intelektuální nekonzistence a nedostatek morální integrity u řady lidí, jejichž názory a životní postoje jsem doposud respektoval. Překvapil mě průběh voleb ve Spojených státech amerických. Progresivistický a levicově liberální establishment neváhal v zájmu svého vítězství přeměnit volby v nejstarší demokracii světa v něco, co nápadně připomíná státní převrat. Obávám se, že americký politický systém ztratil legitimitu a je trvale diskreditován. Mesianistický a moralizující étos prezidenta Woodrowa Wilsona, který učinil z americké demokracie vzor pro celý svět, definitivně skončil po sto letech smutnou fraškou „sčítání“ volebních hlasů v listopadu 2020.

Zdroj: <https://www.parlamentnilisty.cz>